

EITEM 8 – CWESTIYNAU

(1) Cwestiwn Y Cynghorydd Eryl Jones-Williams

A fydd Cyngor Gwynedd yn cyflwyno sylwadau cryf i gael Trafnidiaeth Cymru i newid eu meddyliau ynghylch tynnu pedwar trên yn ôl, dau bob ffordd rhwng Machynlleth a Phyllheli, pan fydd eu Hamserlenni newydd ar gyfer Rheilffordd Arfordir y Cambrian yn cael eu cyflwyno ym mis Rhagfyr 2024?

Bydd hyn yn cael effaith ddifrifol ar bobl leol sy'n teithio i'r gwaith ac adref, ac ar bobl leol ac ymwelwyr sy'n teithio pellter hir ar y rheilffordd.

A wnaeth y rhai sy'n gwneud penderfyniadau ystyried bod rheilffordd Arfordir y Cambrian wedi cau am dri mis yn ystod y tair blynedd ddiwethaf i waith gael ei wneud ar Draphont Abermaw heb unrhyw drenau yn rhedeg a bod y gwasanaeth bws dros dro yn annibynadwy?

Ateb – Aelod Cabinet Amgylchedd, Y Cynghorydd Dafydd Meurig

Hoffwn ddiolch i'r Cynghorydd Eryl Jones-Williams am ei gwestiwn amserol a'r Cynghorydd Gwynfor Owen am y rhybudd o gynnig a godwyd fel rhan o agenda'r cyfarfod hwn ynghylch y mater pwysig yma.

Derbyniodd Arweinydd y Cyngor ohebiaeth gan James Price, Prif Weithredwr Trafnidiaeth Cymru ar 10 Ebrill 2024 ynghylch y newidiadau i'r amserlen ar Reilffordd Arfordir y Cambrian a fyddai'n weithredol o fis Rhagfyr 2024.

Mewn ymateb, ysgrifennais at James Price ar 25 Ebrill 2024 yn gofyn am gadarnhad o'r newidiadau a'u statws. Rwyf wedi rhannu'r ymateb hwn gyda holl Aelodau Cyngor Gwynedd y mae eu cymunedau'n cael eu gwasanaethu'n uniongyrchol gan Reilffordd Arfordir y Cambrian ac felly y byddai unrhyw newidiadau'n effeithio arnynt, sydd hefyd wedi'u dosbarthu i'r holl gynghorwyr fel rhan o'r ymateb hwn.

Fel rhan o'r ymateb, rwy'n cyfeirio'n benodol at effeithiau'r newidiadau ar y cymunedau lleol yn ogystal â'r cyhoedd yn gyffredinol, gan gyfeirio at ffactorau sydd wedi dylanwadu ar lefelau gwasanaeth dros y blynyddoedd diwethaf a'r effaith ar nifer y teithwyr. Mae hefyd yn gwneud y pwynt bod newid mor negyddol yn cydgyfeirio'n llwyr â'r nodau, dyheadau ac amcanion strategol a nodir ar lefel leol, ranbarthol a chenedlaethol.

Rydym yn awyddus i hyrwyddo, hwyluso a chyflawni newid moddol i liniaru effeithiau newid yn yr hinsawdd, gwella mynediad yn gyffredinol ac ansawdd bywyd ac iechyd ein trigolion. Fodd bynnag, mae lleihau argaeledd ac atyniad yr hyn sydd eisoes yn gyfleoedd cyfyngedig i deithio ar drafnidiaeth gyhoeddus yn yr ardaloedd a wasanaethir gan y rheilffordd yn gam sylweddol i'r cyfeiriad anghywir, ac rwyf wedi gwneud y pwynt hwn yn eithaf clir i Trafnidiaeth Cymru.

(2) Cwestiwn Y Cynghorydd Llio Elenid Owen

Beth yw'r diweddaraf ar brosiect Canolfan Lleo, yr hwb iechyd a lles ym Mhenygroes? Pryd fydd yna unrhyw ddatblygiad a gwybodaeth i'r cyhoedd?

Ateb – Aelod Cabinet Oedolion, Y Cynghorydd Dilwyn Morgan

Mae Canolfan Lleu yn brosiect sy'n dod â phartneriaid at ei gilydd er mwyn datblygu hwb iechyd a lles ym Mhenygroes. Arweinir y prosiect gan Grŵp Cynefin, gyda chyd-weithio agos yn digwydd drwy'r Bwrdd Prosiect gyda'r Cyngor, Y Bwrdd Iechyd a Theatr Bara Caws. Y bwriad yw y bydd y datblygiad newydd yn cynnig cymysgedd cynhwysfawr o wasanaethau iechyd, tai, manau cymunedol a diwylliannol a fydd yn helpu pobl yn Nyffryn Nantlle a thu hwnt.

Bu oedi diwedd y flwyddyn a'r penderfyniad i beidio parhau hefo pryniant y feithrinfa bresennol, ond ym mis Ionawr 2024 bu'r Bwrdd Prosiect gomisiynu adolygiad dichonoldeb o effaith hyn ar y dyluniad. Cynhaliwyd dau weithdy er mwyn archwilio opsiynau i wneud y gorau o'r tir cysylltiedig, ac fe gafodd Cynllun newydd ei gymeradwyo gan y Bwrdd Prosiect ar y 1af o Fai, 2024. Ar hyn o bryd mae gwaith yn cael ei wneud er mwyn amcangyfrif costau ynghyd ag asesiad cychwynnol o'i fforddiadwyedd yn erbyn y grantiau sydd wedi ei gydnabod hyd yma ar gyfer y prosiect. Bwriedir cwblhau'r asesiad erbyn mis Mehefin 2024.

Y camau nesaf yn dilyn hyn bydd datblygu'r dyluniad ymhellach ac yna paratoi'r Achos Busnes Amlinellol er mwyn ei gyflwyno erbyn diwedd y flwyddyn. Bydd Grŵp Cynefin yn edrych i gynnal cyfres o ddigwyddiadau ymgysylltu cymunedol, fel y rhai a gynhaliwyd yn llwyddiannus yr haf diwethaf, i roi diweddariad ar y prosiect i drigolion a'r gymuned yn ehangach.

Yn amodol ar gymeradwyaeth, mae Grŵp Cynefin yn gobeithio bydd y gwaith adeiladu yn cychwyn yn 2026.

(3) Cwestiwn Y Cynghorydd Rhys Tudur

O ystyried:

- bod gan y Cyngor hwn amcanion hir dymor i daclo problemau llifogydd a newid hinsawdd;
- bod sawl aelwyd fel un o fewn fy ward wedi dioddef dinistr i'w cartref o ganlyniad i lifogydd na ragwelwyd (flash floods) a diffyg cyflenwad bagiau tywod;
- bod rhai unigolion yn rhy fregus i amddiffyn eu cartref efo bagiau tywod;
- bod gan y Cyngor linell gymorth 24awr ond nad oes darpariaeth bagiau tywod i'w cael dros 24 awr;
- na all rai unigolion fforddio prynu bagiau tywod;

A yw'r Cyngor hwn am adolygu'r ddarpariaeth o fagiau tywod ar gyfer y cyhoedd mewn materion o argyfwng?

Ateb – Aelod Cabinet Priffyrdd a Bwrdeistrefol ac Ymgynghoriaeth Gwynedd, Y Cynghorydd Berwyn Parry Jones

Strategaeth Rheoli Risg Llifogydd

Mae'r Ddeddf Rheoli Llifogydd a Dŵr, 2010 yn gofyn i Awdurdodau Iunio Strategaeth Rheoli Perygl Llifogydd Lleol. Mae'r Adran wedi dechrau y gwaith hwn a newydd gwblhau cyfnod ymgynghori ar y ddogfen ddrafft. Ein nod yw gweld y Strategaeth wedi ei mabwysiadu cyn yr Haf.

Digwyddiad o Llifogydd (9 Ebrill, 2024)

O ran y cefndir i'r achos penodol a gyfeirir ato gan yr Aelod, deallaf gan y Swyddog ar ddyletswydd ar y noson iddo dderbyn nifer o alwadau am geisiadau bagiau tywod a hyn yn fuan ar fore'r storm.

Roedd y gangiau ar alwad ar y pryd eisoes allan yn ymdrin â llifogydd ar ein rhwydwaith ffyrdd yn cynnwys llifogydd ym Mhenrhos (Carreg y Defaid), Abererch ac ardal Chwilog.

Bu i'r swyddog ar-ddyletswydd holi ymhellach am fwy o wybodaeth a daeth yn amlwg bod yr ymholydd yn bwy mewn ffermdy lawr trac preifat cryn bellter o'r briffordd, gyda'r dŵr yn llifo o'r caeau cyfagos yn hytrach nag o'r briffordd. O ganlyniad, rhoddwyd ymateb yn amlygu nad oedd adnoddau ar gael, gan fod blaenoriaethau eraill angen sylw brys ar adeg yr alwad.

Mae gan yr Adran ddarpariaeth o fagiau tywod sydd wedi eu lleoli yn ein prif ddepos sef Afonwen ger Chwilog, Cibyn yng Nghaernarfon a Ffordd y Bala yn Nolgellau. Yr ydym yn anelu cadw hyd at 500 bag tywod ar unrhyw adeg fesul lleoliad. Ble rhagwelir tywydd garw estynedig, byddem yn sicrhau bod mwy o fagiau tywod yn cael eu paratoi a byddai ein gweithlu yn aros yn lleol yn barod i ymateb i ddigwyddiad. Oddi allan i oriau gwaith arferol, yr ydym a threfniadau llinell argyfwng priffyrdd er ymateb a digwyddiadau o dywydd garw, problemau ar y rhwydwaith ac i ddelio gyda damweiniau/damweiniau angheuol.

Yn ystod digwyddiad llifogydd bydd Cyngor Gwynedd yn rhoi pob cam rhesymol ar waith i sicrhau bod y rhwydwaith o ffyrdd sirol ar agor i gerbydau, er gall amodau storm, graddau'r llifogydd a'r adnoddau sydd ar gael fod yn ffactor sy'n golygu y bydd angen cau rhai ffyrdd i sicrhau diogelwch y cyhoedd.

Bydd y Cyngor yn ymdrechu cymaint a phosib i ddsbarthu bagiau tywod i drigolion sydd mewn peryg difrifol o gael llifogydd. Fodd bynnag, gall cyfnodau o dywydd garw effeithio'n sylweddol ar allu'r Cyngor i rannu bagiau tywod ac felly blaenoriaeth yr adnodd o fagiau tywod yw gwarchod eiddo rhag llifogydd o ganlyniad i ddŵr o'r ffordd gyhoeddus.

Dosbarthwyd y nifer canlynol o fagiau tywod dros y gaeaf diwethaf:

Arfon - 350
Dwyfor - 400
Meirionnydd - 700

Perchnogion Eiddo

Yn y pendraw, cyfrifoldeb perchnogion tai a busnesau yw edrych ar ôl eu cartref neu fusnes. Cynghorir trigolion yn gryf i gael gafael ar eu hoffer eu hunain i reoli'r perygl llifogydd. Mae gwybodaeth a chyngor ar gael ar gyfer perchnogion eiddo sydd mewn perygl o lifogydd a bydd ein Tîm Gwasanaeth Llifogydd yn gallu darparu cyngor arbenigol ar hyn yn ogystal.

Y Perygl Newid Hinsawdd yn ein Hardal

Mae'n gywir nodi bod effeithiau newid hinsawdd yn cyflwyno achosion o stormydd a thywydd eithafol/llifogydd, a hyn ar gyfnodau llawer iawn mwy aml. Cafwyd 12 storm wedi

ei enwi dros y tymor gaeaf diweddar ynghyd â chyfnod o rai wythnosau o law. Mae'r gofyn a phwysau ar ein hadnoddau yn heriol ac ar adegau nid ydym yn gallu ymateb a phob cais am gymorth, ond gwneir pob ymdrech gyda'r adnodd ar gyllideb sydd gyda ni.

(4) Cwestiwn Y Cynghorydd Richard Glyn Roberts

O feddwl bod canfyddiad ymysg trigolion Llŷn ac Eifionydd (a Gwynedd yn ehangach o bosib) bod y gyfundrefn gynllunio yn rhoi rhwydd hynt i ganiatáu datblygiadau tai preswyl mawr gan gymdeithasau tai a datblygwyr preifat (lle nad yw'r angen lleol yn rhyw eglur iawn yng ngolwg pobl lleol) a'i bod ar yr un pryd yn taflu pob rhwystr ar ffordd datblygiadau bach (lle mae'r angen lleol yn gwbl eglur i bawb), ac o ystyried bod y canfyddiad hwn, at ei gilydd, yn adlewyrchiad cywir o weithrediad y gyfundrefn gynllunio yn ein hardal yn ystod y blynyddoedd diweddar yma (lle mai prin iawn yw'r datblygiadau mawr anghydnaws sydd wedi eu gwrthod ond lle gosodir baich darparu adroddiadau costus ar y sawl y mae arno eisiau codi tŷ iddo'i hun pan fo ganddo obaith gwneud hynny o gwbl), oes yna ewyllys ac awydd i chwyldroi'r gyfundrefn druenus hon?

Ateb – Aelod Cabinet Amgylchedd, Y Cynghorydd Dafydd Meurig

Mae cyfrifoldeb am y gyfundrefn gynllunio wedi ei ddatganoli i Gymru ac felly Llywodraeth Cymru sydd yn deddfu ar faterion cynllunio. Mae'r Llywodraeth hefyd yn paratoi polisi cynllunio cenedlaethol (Polisi Cynllunio Cymru [Polisi cynllunio Cymru | LLYW.CYMRU](#)) sydd yn gosod y cyd-destun a'r fframwaith ar gyfer paratoi polisi cynllunio ar gyfer yr awdurdodau cynllunio lleol.

Erbyn hyn mae 3 haen statudol o gynlluniau datblygu ar gyfer Cymru sydd yn cynnwys cynllun Cymru'r Dyfodol ([Cymru'r Dyfodol: y cynllun cenedlaethol 2040 | LLYW.CYMRU](#)) ar lefel genedlaethol sydd wedi ei baratoi gan Lywodraeth Cymru, Cynllun Datblygu Strategol ar lefel rhanbarthol fydd yn cael ei baratoi gan y Cyd-Bwyllgor Corfforedig ar gyfer Gogledd Cymru (nodir nad yw'r gwaith ar y Cynllun wedi cychwyn hyd yma), a chynllun datblygu lleol ar lefel awdurdod cynllunio lleol.

Felly, cynlluniau datblygu cyfredol yw sylfaen y system gynllunio, a nhw sy'n gosod y cyd-destun ar gyfer penderfyniadau rhesymol a chyson ar geisiadau cynllunio yng Nghymru. Mae gofyn i'r cynllun datblygu lleol gydymffurfio gyda'r polisi cynllunio cenedlaethol, Cymru'r Dyfodol a'r Cynllun Datblygu Strategol.

Mae'n ofyn statudol i geisiadau cynllunio gael eu penderfynu'n unol â'r cynllun a fabwysiadwyd, sef y Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd (Gwynedd ac Ynys Mon) yn achos ardal awdurdod cynllunio Cyngor Gwynedd (sydd ddim yn cynnwys ardal awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri).

Mae proses statudol i'w dilyn wrth baratoi cynllun datblygu lleol, ac mae'n rhaid i'r cynllun fod yn seiliedig ar dystiolaeth gadarn, wrth gynllunio ar gyfer anghenion cymdeithasol, economaidd ac amgylcheddol yr ardal i'r dyfodol, ac yn cynnwys polisiau cynllunio ar gyfer hwyluso hynny.

Mae'r Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd yn adnabod anghenion tai yr ardal dros gyfnod y Cynllun, ac yn cynnwys nifer o bolisiau ar gyfer diwallu anghenion tai cymunedau'r ardal, gan gynnwys polisiau sydd yn hwyluso darpariaeth o dai fforddiadwy. Mae hyn, law yn llaw gyda Chynllun Gweithredu Tai y Cyngor, yn cyfrannu at gyflawni un o'r prif

flaenoriaethau yng Nghynllun y Cyngor, sef cefnogi pobl Gwynedd i fyw mewn cartrefi addas a fforddiadwy yn eu cymunedau. Gellir gweld tystiolaeth o'r nifer o dai sydd wedi eu hadeiladu a'u caniatáu drwy'r Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd yn yr Adroddiadau Monitro Blynyddol ([Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd \(llyw.cymru\) <https://www.gwynedd.llyw.cymru/cy/Cyngor/Strategaethau-a-pholis%C3%AFau/Cynllunio-ac-amgylchedd/Polisi-cynllunio/Cynllun-Datblygu-Lleol-ar-y-Cyd/Cynllun-Datblygu-Lleol-ar-y-Cyd-presenol/Cynllun-Datblygu-Lleol-ar-y-Cyd.aspx>](https://www.gwynedd.llyw.cymru/cy/Cyngor/Strategaethau-a-pholis%C3%AFau/Cynllunio-ac-amgylchedd/Polisi-cynllunio/Cynllun-Datblygu-Lleol-ar-y-Cyd/Cynllun-Datblygu-Lleol-ar-y-Cyd-presenol/Cynllun-Datblygu-Lleol-ar-y-Cyd.aspx)) sydd wedi eu cyhoeddi dros y blynyddoedd diwethaf.

Mae'r gofynion ar gyfer y math o wybodaeth a thystiolaeth sydd angen ei gyflwyno gyda chais cynllunio wedi cynyddu'n sylweddol dros y blynyddoedd diwethaf, a hynny er mwyn cwrdd â gofynion ychwanegol yn deillio o ddeddfau a pholisïau gan Lywodraeth Cymru. Yn anffodus, mae'r gofynion yma'n effeithio ar bob ymgeisydd.

Mae Gwasanaeth Cynllunio'r Cyngor yn darparu gwasanaeth cyngor cyn cyflwyno cais, ac yn annog darpar ymgeiswyr i ddefnyddio'r gwasanaeth, er mwyn iddynt gael arweiniad ar y math o wybodaeth fydd angen ei gyflwyno gyda chais, ac i roi barn anffurfiol ar y bwriad. Yr amcan yw ceisio sicrhau fod yr holl dystiolaeth a gwybodaeth angenrheidiol yn cael ei gynnwys os penderfynir cyflwyno cais, er mwyn hwyluso penderfyniad cyflymach. Yn anffodus, ar rai adegau, er fod y Gwasanaeth Cynllunio wedi amlygu mewn cyngor cyn cyflwyno cais, y dystiolaeth a'r wybodaeth sydd ei angen er mwyn asesu'r cais, mae ceisiadau'n cael eu cyflwyno heb yr wybodaeth angenrheidiol. Noder hefyd os yw ymgeisydd wedi cael ei asesu gan Tai Teg, ac wedi derbyn cadarnhad ei fod mewn angen am dŷ fforddiadwy, yna nid oes ffi i'w dalu am y gwasanaeth am gyngor cyn cyflwyno cais.

Penderfynir ar bob cais cynllunio yn unigol, ac ar ei rinweddau ei hun ac yn unol â'r Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd, ac unrhyw ystyriaeth gynllunio berthnasol arall. Er mwyn asesu ceisiadau cynllunio ar gyfer tai, mae yna fel arfer nifer o faterion cynllunio sydd angen eu hystyried gan gynnwys tystiolaeth ynglŷn â'r angen. Mae angen i bob cais cynllunio ar gyfer tai (a datblygiadau eraill) fod yn cynnwys yr holl dystiolaeth a'r wybodaeth berthnasol, er mwyn i'r Gwasanaeth Cynllunio allu asesu'r cais yn briodol yn erbyn y Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd.

Gall y dystiolaeth sydd ei angen i gefnogi cais cynllunio amrywio yn dibynnu ar natur a lleoliad y datblygiad, nifer o dai sydd wedi eu hadeiladu neu eu caniatáu eisoes yn ystod cyfnod y Cynllun, a gofynion polisïau perthnasol y Cynllun. Mae'r anghenion polisi yn berthnasol i bwy bynnag yw'r ymgeisydd a beth bynnag yw maint y datblygiad. Felly, mae sicrhau fod tystiolaeth perthnasol o'r angen yn ystyriaeth bwysig wrth asesu datblygiadau tai.

Gan y cyfeirir at Gymdeithasau Tai yn benodol yma, sydd wrth gwrs yn bartneriaid pwysig i'r Cyngor, gellir cadarnhau fod tystiolaeth berthnasol wedi bod yn cael ei gyflwyno gyda cheisiadau sydd wedi eu caniatáu dros y blynyddoedd diwethaf.

Gan ystyried yr uchod, credir mai canfyddiad yw'r honiad fod y gyfundrefn cynllunio'n rhoi rhwydd hynt i geisiadau gan gymdeithasau tai, ond yn rhwystro datblygiadau llai, a chredir nad oes tystiolaeth gadarn i gefnogi'r canfyddiad.

Mae'r Cyngor ar hyn o bryd yn y broses o baratoi Cynllun Datblygu Lleol newydd fydd yn gyfle i gynllunio ar gyfer anghenion cymunedau'r ardal i'r dyfodol ac i ail edrych ar ein polisïau cynllunio, a bydd cyfleoedd i bob Aelod fwyd i mewn i'r broses hon.